

Dve významné jubileá Technickej univerzity vo Zvolene

Technická univerzita vo Zvolene je významným a aktívnym činiteľom akademického života Slovenska. Má dôležité a nezastupiteľné miesto v systéme vysokého školstva Slovenskej republiky a výraznú pozíciu v medzinárodnom vedeckom a vzdelávacom priestore. Ako jediná univerzita na Slovensku je orientovaná na vedeckovýskumnú činnosť a vzdelávanie odborníkov v komplexe les – drevo – produkt – životné prostredie. V roku 2007 si univerzita pripomenula dve osobitne významné jubileá – 200 rokov lesníckeho vysokoškolského štúdia na Slovensku a 55 rokov lesníckeho a drevárskeho vysokého školstva vo Zvolene.

Prvé výročie súvisí so zriadením Lesníckeho ústavu pri Baníckej akadémii v Banskej Štiavnici v roku 1807 a druhé s usídlením novozriadenej Vysokej školy lesníckej a drevárskej, od roku 1992 Technickej univerzity, v meste Zvolen v roku 1952.

Prvou školou, ktorá náplňou vyučovaných predmetov znamenala zakoreňovanie Technickej univerzity vo Zvolene v histórii vysokého školstva bolo vyššie učilište – Praktická škola (Praktische Lehreschule) v Banskej Štiavnici, vytvorená v roku 1762. Na jej základoch zriadila v roku 1770 Mária Terézia Banícku akadémiu, na ktorej začala svoju činnosť aj Katedra baníctva, banského práva a lesného hospodárstva. Štúdiom na akadémii bolo trojročné a vyučovalo sa po nemecky. Rok 1770 pokladáme za počiatok lesníckej výučby u nás. Vznik Baníckej akadémie sa časovo zhoduje s obdobím, keď vstúpil do platnosti lesný poriadok Márie Terézie, ktorý sa stal významným medzníkom vo vývoji slovenského lesníctva. Ďalšie skvalitňovanie lesníckej výučby v Banskej Štiavnici súvisí so vznikom samostatného Lesníckeho ústavu.

Dňa 30. augusta 1807 vydal cisár František I. nariadenie o vytvorení samostatného a verejného Lesníckeho ústavu (Forst Institut) pri Baníckej akadémii v Banskej Štiavnici a tento deň je považovaný za dátum zrodu lesníckeho vysokoškolského štúdia na Slovensku. Prvým vedúcim ústavu bol profesor H. D. Wilckens (1763 – 1832). V roku 1846 sa uskutočnila reorganizácia Baníckej akadémie. Bola premenovaná na Banícku a lesnícku akadémiu v Banskej Štiavnici (Bergund Forst– Academie zu Schemnitz). Roku 1867 Rakúsko-maďarským vyrovnaním sa zavŕšila etapa nemeckej výučby na akadémii. Vyučovacím jazykom sa stala maďarčina. Značná časť študentov Štiavnicu opustila. Čoraz častejšie sa ozývali hlasy požadujúce premiestnenie akadémie, najčastejšie do Budapešti. Akadémia v Štiavnici zostala a v roku 1904 bola premenovaná na Vysokú školu banícku a lesnícku. Banskoštiavnická etapa lesníckeho vysokého školstva na Slovensku sa skončila po prvej svetovej vojne presťahovaním väčšiny zariadenia v decembri 1918 do Budapešti a v marci 1919 definitívne do Šoprone.

Situácia okolo formovania vysokého lesníckeho školstva v novej Československej republike sa vyvinula tak, že už 10. marca 1919 otvorili lesnícke oddelenie na poľnohospodárskom odbore Českej techniky v Prahe. Ďalším mestom, kde bolo možné študovať lesníctvo, sa stalo Brno, kde v roku 1919 vzniká tiež samostatná štátna vysoká škola poľnohospodárska. Dlhotrvajúce úsilie Slovákov o vlastnú vysokú školu technickú vyústilo do vytvorenia Vysokej školy technickej M. R. Štefánika v Košiciach. Skôr než začala fungovať však ČSR prišla na základe Viedenskej arbitráže o Košice a pracoviská novej školy sa museli sťahovať do Prešova a Turčianskeho Sv. Martina. Nakoniec však bola v roku 1939 zriadená Slovenská vysoká škola technická v Bratislave, aj s Odborom lesníckeho a poľnohospodárskeho inžinierstva. Po skončení druhej svetovej vojny rozhodla v roku 1946 Slovenská národná rada o umiestnení novozriadenej Vysokej školy poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva (VŠPLI) do Košíc. Roku 1949 vytvorili na lesníckom odbore VŠPLI drevárske oddelenie, ktoré malo svoj štvorročný študijný plán. Toto oddelenie sa stalo

základom pre vytvorenie Drevárskej fakulty vo Zvolene v roku 1952. Lesnícke štúdium trvalo v Košiciach šesť rokov (1946–1952) a pripravilo 339 absolventov, priemerne 56 ročne.

Intenzívny rozvoj takmer všetkých hospodárskych odvetví na Slovensku po II. svetovej vojne kládol stále väčšie nároky na prísun mladých, dobre odborne pripravených pracovných síl. To viedlo vládu ČSR k tomu, aby v roku 1952 prijala uznesenie č. 30/52, na základe ktorého bola Vysoká škola poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva v Košiciach zrušená a z jej dvoch fakúlt vznikli dve samostatné vysoké školy: Vysoká škola poľnohospodárska, ktorá bola umiestnená do Nítry, a Vysoká škola lesnícka a drevárska umiestnená do Zvolena. Prvým rektorom VŠLD bol prof. František Papánek (1952 – 1955), prvým dekanom Lesníckej fakulty doc. Ing. Pavel Višňovský (1952 až 1955), na Drevárskej fakulte bol dekanom doc. Ing. Vít'azoslav Sprock (1952 – 1955). V školskom roku 1952/1953, ktorý bol prvým rokom VŠLD vo Zvolene, mala Lesnícka fakulta 4 katedry, Drevárska 3 a pri rektoráte boli 4 spoločné katedry. Na celej škole vtedy pôsobilo 54 pedagogických pracovníkov, z toho 3 profesori, 6 docentov, 45 odborných asistentov, 67 ostatných hospodársko-technických pracovníkov, 37 pracovníkov v študentskom domove a v menze.

V tomto roku mala škola 486 poslucháčov na obidvoch fakultách. VŠLD sa postupne rozrastala. V roku 1952 bola zriadená Štátna študijná knižnica, dnes Slovenská lesnícka a drevárska knižnica, v roku 1953 Študentský domov a jedáleň L. Štúra, v roku 1958 Školský lesný závod, dnes Vysokoškolský lesnícky podnik. Arborétum Borová hora bolo založené v roku 1965. O tri roky neskôr (1968) vzniká Edičné stredisko VŠLD, dnes Vydavateľstvo Technickej univerzity vo Zvolene, v roku 1969 Výpočtové stredisko VŠLD, dnes Centrum informačných technológií a v roku 1971 Vývojové dielne a laboratória. V roku 1991 bola zriadená tretia fakulta univerzity – Fakulta ekológie a environmentalistiky a od roku 1992 nesie VŠLD názov Technická univerzita vo Zvolene. V roku 1996 vzniká Fakulta environmentálnej a výrobnéj techniky, v roku 1999 Ústav cudzích jazykov a Ústav telesnej výchovy a športu a v roku 2004 bolo vytvorené Centrum ďalšieho vzdelávania.

Ešte v roku 2006 vyhlásila TU vo Zvolene súťaž o osobitné logo osláv a rok 2007, ktorý bol rokom aktivít venovaných spomínaným výročiam sa niesol pod znamením osobitného jubilejného loga symbolizujúceho univerzitu, jej zameranie a poslanie, ako aj výročia. Pri príležitosti osláv sa uskutočnili zhromaždenia akademických obcí všetkých fakúlt a akademická slávnosť Technickej univerzity vo Zvolene, ktorá sa konala v aule univerzity 6. septembra 2007. Okrem všetkých funkcionárov a predstaviteľov akademickej obce univerzity sa slávnosti zúčastnilo veľa vzácných hostí reprezentujúcich domáce i zahraničné akademické kruhy, vedecké a výskumné inštitúcie, štátne orgány i regionálnu samosprávu, ktorých na slávnosti a pôde univerzity srdečne privítal prof. Ing. Ľubomír Scheer, CSc., ktorý moderoval celú akademickú slávnosť.

Súčasťou akademickej slávnosti bolo aj odovzdanie cien Technickej univerzity vo Zvolene. Cena Technickej univerzity vo Zvolene, ktorá je udeľovaná raz za päť rokov ako osobitný prejav uznania za významný prínos pre rozvoj vedeckého poznania v lesníctve, drevárstve a ekológii, ako aj za významné zásluhy o rozvoj lesníckeho a drevárskeho vysokého školstva a ekologického vzdelávania, bola na základe odporúčania odborného kuratória v roku 2007, pri príležitosti 200. výročia lesníckeho vysokoškolského štúdia na Slovensku a 55. výročia vzniku univerzity udelená:

Cena za lesníctvo – prof. Ing. Štefanovi Žihlavníkovi, CSc., ktorý sa ako vysokoškolský učiteľ významne zaslúžil o rozvoj vedeckého poznania, výskumu a vzdelávania v lesníckej geodézii, fotogrametrii, mapovaní a diaľkovom prieskume Zeme. Štrnásť rokov bol dekanom Lesníckej fakulty a svojim profesionálnym konaním sa zaslúžil o jej stabilitu, rozvoj a vysoký kredit aj v zahraničí.

Cena za ekológiu – prof. RNDr. Alexandrovi Dudichovi, CSc.– vysokoškolskému učiteľovi, ktorého vedecká aktivita dosiahla značný medzinárodný ohlas. Publikoval viac ako

250 prác, ohlasy dokumentuje vyše 1200 citácií. Koordinoval národný vstup Slovenska do viacerých projektov Medzinárodnej únie ochrany prírody. Má výrazný podiel na vzniku Fakulty ekológie a environmentalistiky

Cena za drevárstvo – Ing. Stanislavovi Luptákovi, ktorý je významnou osobnosťou slovenského drevospracujúceho priemyslu. Ako riaditeľ podniku Bučina Zvolen sa podstatnou mierou zaslúžil o udomácnenie stredného drevárskeho školstva vo Zvolene. Vo funkcii člena Vedeckej rady DF výrazne ovplyvňoval pedagogickú a vedeckovýskumnú orientáciu fakulty a v čase, keď bol prodekanom, prispel k prepojeniu vysokoškolského štúdia a praxe.

Pri príležitosti významných jubileí Technickej univerzity vo Zvolene rozhodol rektor univerzity prof. Ing. Ján Tuček, CSc. o udelení pamätných medailí TU vo Zvolene a jubilejných medailí ako výrazu ocenenia prínosu a zásluh pri rozvoji univerzity. Pamätné medaily boli udelené prof. Ing. Stanislavovi Kurjatkovi, DrSc., prof. Ing. Ladislavovi Regináčovi, DrSc., prof. Ing. Pavlovi Trebulovi, CSc., prof. Mgr. Jurajovi Ladomerskému, CSc., prof. RNDr. Ladislavovi Miklósovi, DrSc., prof. Ing. Jánovi Supukovi, DrSc., prof. Ing. Vojtechovi Dirnerovi, CSc., prof. dr. hab. Andrzejovi Chochowskému, doc. Ing. Jánovi Markovi, CSc., doc. Ing. Jánovi Oswaldovi, CSc., prof. Ing. Ladislavovi Paulemu, PhD., Slovenskej akadémii vied (medailu prevzal RNDr. Ivan Zahradník, CSc. – podpredseda Slovenskej akadémie vied), Národnému lesníckemu centru vo Zvolene (medailu prevzal prof. Ing. Július Novotný, CSc., generálny riaditeľ NLC), Štátnemu podniku Lesy Slovenskej republiky (medailu prevzal doc. RNDr. Ing. Jozef Mind'áš, PhD., generálny riaditeľ), Slovenskej sporiteľni Bratislava, a. s., Datalanu a. s., Bratislava (medailu prevzal Ing. Štefan Petergáč, predseda predstavenstva) a spoločnosti HA–SOFT v Brne (medailu prevzal Ing. Bohumír Handlár – konateľ).

Jubilejné medaily boli udelené Ministerstvu pôdohospodárstva SR, Ministerstvu školstva SR, Ministerstvu životného prostredia SR, Odborovému zväzu pracovníkov školstva a vedy na Slovensku, pani Margite Wágnerovej, ktorá vo funkcii predsedníčky Mestského národného výboru vo Zvolene v roku 1952 osobnou angažovanosťou významne prispela k vytvoreniu podmienok pre umiestnenie VŠLD vo Zvolene a pánovi Ing. Júliusovi Mokošovi, ktorý ako zástupca Štátnej banky československej v rokoch 1975 – 77 významne prispel k vytvoreniu podmienok pre začatie výstavby areálu, v ktorom v súčasnosti univerzita sídli. Jubilejná medaila bola odovzdaná aj predchádzajúcim rektorom univerzity prof. Ing. Vilémovi Štefkovi, CSc., prof. Ing. Štefanovi Šmelkovi, DrSc., Dr. h. c. prof. RNDr. Milanovi Marčokovi, DrSc. a prof. h. c. prof. Ing. Mikulášovi Šupínovi, CSc. Na slávnosti 6. 9. 2007 odovzdal rektor univerzity jubilejnú medailu TU aj prítomným predstaviteľom a zástupcom partnerských akademických inštitúcií z domova i zahraničia.

Pri príležitosti významných jubileí, ktoré si Technická univerzita vo Zvolene v roku 2007 pripomína vydala pohľadnicu, na ktorej je jej prvé sídlo vo Zvolene – budova bývalého reálneho gymnázia, vydala tiež v spolupráci s POFIS a Slovenskou poštou osobitnú personalizovanú poštovú známku a jednodňovú príležitostnú poštovú pečiatku. Okrem toho vydala bohato ilustrovanú publikáciu Technická univerzita vo Zvolene 2007, ktorá v podrobnom textovom materiáli dokumentuje jej históriu, vývoj, ako aj súčasnosť a tiež unikátny „šestnásťmesačný“ kalendár, ktorému dominujú prírodné motívy zo zbierok Arboréta Borová hora doplnené pohľadmi na niektoré objekty univerzity a jubilejnú medailu Universitas Technica Veterosolii 1807 – 1952 – 2007.

Verejnosti boli tiež sprístupnené dve výstavy. Prvou bola expozícia – *Technická univerzita vo Zvolene – súčasnosť a budúcnosť*, ktorá zobrazovala dnešnú tvár univerzity a zároveň naznačovala aj jej ďalšie perspektívy a trendy vývoja. Výstava bola umiestnená v priestoroch univerzity na Študentskej ulici 17 a verejnosti bola prístupná od 3. septembra do 16. októbra 2007. Výstava bola nainštalovaná v unikátnom výstavnom systéme, ktorého konštrukcia

vychádza z dreva ako prírodného materiálu, typického pre univerzitu a umožňuje netradičnú prezentáciu plošného i trojrozmerného materiálu doplnenú multimediálnou projekciou. Druhou bola výstava pripravená v spolupráci s Múzeom vo Svätom Antone – Lesníckym a drevárskym múzeom vo Zvolene mapujúca a dokumentujúca históriu lesníckeho i drevárskeho vysokoškolského štúdia na Slovensku ako aj dejiny TU vo Zvolene, nazvaná: „*Universitas Technica Veterosolii 1807 – 1952 – 2007*“. Vernisáž výstavy sa konala 3. septembra 2007 a v priestoroch LDM na Námestí SNP vo Zvolene bola verejnosti prístupná do 27. septembra 2007. Obe výstavy sa stretli s oprávneným záujmom odbornej, ale aj širokej laickej verejnosti.

Jubileám boli venované všetky vedecko-odborné i spoločenské podujatia roku 2007 – ako napríklad Akademický Zvolen 2007, medzinárodné letné školy – International DAAD Summer School 2007 a Evoltree Summer School, medzinárodné semináre: Lesné požiare v chránených územiach, Poľovnícky manažment a ochrana zveri, medzinárodné sympóziá a konferencie: Enviro i fórum, Ochrana lesa 2007, Financovanie 2007 – Lesy, Dynamika, stabilita a diverzita lesných ekosystémov, Bioklimatické riziká a degradácia prírodného prostredia a mnohé ďalšie podujatia, ktoré súvisia s odkazom jubileí a preukazujú vysokú odbornú erudovanosť a zdatnosť nasledovníkov vzácneho a motivujúceho odkazu odborníkov zo začiatkov a následného rozvoja vysokého školstva v oblastiach zamerania Technickej univerzity vo Zvolene.

Ján TUČEK
Technická univerzita vo Zvolene
T. G. Masaryka 24
SK – 960 53 Zvolen